

แนวทางการปรับบทบาทการปฏิบัติงานของสมาชิก
กองอาสารักษาดินแดนเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการ
ของประชาชนจังหวัดขอนแก่น*

ROLES AND RESPONSIBILITIES OF THE THAI VOLUNTEER DEFENSE
CORPS ACCORDING TO CITIZEN PREFERENCE OF KHONKAEN

รัฐากร ผดุงรส

Ratthakorn Phadungros

ณาน เรืองธรรมสิงห์

Charles Ruangthamsing

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kaen University, Thailand

E-mail: ratthakorn.ph@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สองประเด็น 1) เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของสมาชิก กองอาสารักษาดินแดนในปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาถึงการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยมีรูปแบบการศึกษาเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง กำหนดคุณสมบัติโดยต้องเป็นตัวแทนผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มนักธุรกิจ ตัวแทนภาคประชาสังคม และตัวแทนประชาชนทั่วไป จำนวน 8 คน ที่รู้จักบทบาทหน้าที่ปัจจุบันของกองอาสารักษาดินแดน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นอย่างดี ในด้านวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเชิงคุณภาพจากข้อมูลทฤษฎีและปฐมภูมิ และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ในรูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์แก่นสาระ ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานของกองอาสารักษาดินแดน ในปัจจุบันยังมีหน้าที่อื่นเพิ่มเติมที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาในระดับจังหวัด (กองบังคับการกองอาสารักษาดินแดน) ซึ่งบทบาทหน้าที่บางอย่างนอกเหนือไปจากเดิมที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497 และจากการสัมภาษณ์ตัวแทนประชาชนจากกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ถึงบทบาทหน้าที่ที่ควรจะเป็นเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนพบว่า ต้องการให้กองอาสารักษาดินแดนมีความเป็นมืออาชีพ มีทักษะและความ

* Received 23 June 2021; Revised 15 September 2021; Accepted 1 October 2021

ชำนาญในการปฏิบัติงาน ต้องการให้มีการเพิ่มบทบาทมากขึ้นในด้านการให้บริการ เช่น การช่วยเหลือด้านการกู้ชีพกู้ภัยเบื้องต้น ต้องการให้มีบทบาทในเชิงตรวจตราป้องกันต่าง ๆ ในชุมชน รวมถึงความต้องการให้มีอำนาจในการจับกุมเฉพาะในพื้นที่ ที่รับผิดชอบ เพื่อให้การรักษากฎหมายในพื้นที่เป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: บทบาท, ความต้องการ, สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน

Abstract

The objectives of this research are 2 issues. 1. To know the roles of the members of the Thai Volunteer Defense Corps (VDC) today. 2. To study the operations of the VDC members to respond to the needs of the population. This was a qualitative research study which collected data by review of related documents and by in-depth. The primary contributor sample was chosen using a specific method and qualified to represent the community leaders. business representative civil society representative 8 representatives of the general public who know the current roles and duties of the VDC. The researcher used the qualitative data from the secondary, primary and in-depth interviews of the sample group to analyze in the form of content analysis. The researcher used the qualitative data from the secondary, primary and in-depth interviews of the sample group to analyze in the form of quintessence analysis to study the content. Capture key points, identify and interpret conclusions from data collection. This study found that the roles and duties of the VDC members have increased significantly by order of the provincial commander. Some of these duties are beyond the scope of the original roles of the VDC members as defined in the 1954 Act, Section 2, Article 16. The in-depth interviews about the roles and responsibilities of the VDC indicate that the population would like to see the VDC be a group of professionals with skills in implementing their assigned tasks. They would like to see the VDC provide such services to the population as emergency disaster relief and safety/protections inspections in the community more often. They should have the authority to detain problem individuals and efficiently refer them to law enforcement.

Keywords: role, needs, Members of the Thai Volunteer Defense Corps

บทนำ

หลักการสำคัญในการจัดตั้งกองอาสารักษาดินแดนคือ เพื่อให้มีกำลังสำรองไว้คอยช่วยเหลือประเทศชาติและประชาชน ทั้งยามสงครามและยามปกติ โดยรับสมัครจากราษฎร ที่อาสาและสมัครใจเข้ามา เนื่องจากในสมัยโบราณ เมื่อบ้านเมืองเกิดสงคราม ประชาชนที่ไม่ใช่ทหารจะร่วมกันต่อสู้เพื่อรักษาแผ่นดิน เช่น ศึกบางระจัน จากนั้นได้มีการนำแนวคิดจากต่างประเทศมาใช้หลังจากมีการจัดตั้งกองเสือป่าขึ้น (กรมการปกครอง, 2558) ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร กองอาสารักษาดินแดนเป็นหน่วยงานหนึ่งที่คอยสนับสนุนและปฏิบัติการกิจกรรมร่วมกับตำรวจและทหาร เป็นกองกำลัง กึ่งทหารและกองกำลัง ฝ่ายพลเรือน มีฐานะเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ กองอาสารักษาดินแดน พุทธศักราช 2497 หมวด 1 มาตรา 4 มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้บัญชาการกองอาสารักษาดินแดน หลักการสำคัญในการจัดตั้งคือ เมื่อถึงยามสงครามหรือยามบ้านเมืองปกติ จะต้องมีกำลังสำรองเพื่อช่วยเหลือประชาชนและประเทศชาติ โดยรับสมัครจากราษฎรที่อาสาและสมัครใจเข้ามาเป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (กรมการปกครอง, 2559) ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กองอาสารักษาดินแดนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนกลาง คือ กองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน กรุงเทพมหานคร และส่วนภูมิภาค ได้แก่ กองร้อยอาสารักษาดินแดนจังหวัดทุกจังหวัดและกองร้อยอาสารักษาดินแดนอำเภอทุกอำเภอ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลจาก กองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนของแต่ละจังหวัด (พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พุทธศักราช 2497, 2497) ในด้านหน้าที่นั้น ได้ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พุทธศักราช 2497 หมวด 2 มาตรา 16 ให้ดำเนินการบรรเทาภัยที่เกิดจากธรรมชาติและผลกระทบของข้าศึก ทำหน้าที่ตำรวจรักษาความสงบภายในท้องที่ร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ รักษาสถานที่สำคัญและการคมนาคม ป้องกันจารกรรม สดับตรับฟังและรายงานข่าว ทำการช่วยให้ความสะดวกแก่ฝ่ายทหารตามที่ทหารต้องการและตัดทอนกำลังข้าศึก เป็นกำลังสำรองส่วนหนึ่งที่พร้อมจะเพิ่มเติมและสนับสนุนกำลังทหารได้เมื่อจำเป็น (พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พุทธศักราช 2497, 2497)

ปัจจุบัน กองอาสารักษาดินแดนในจังหวัดขอนแก่นมีบทบาทหน้าที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมนอกเหนือจากที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497 การปฏิบัติงานของกองอาสารักษาดินแดนในปัจจุบันมีหน้าที่อื่น ๆ เพิ่มเติมที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาในระดับจังหวัด (กองบังคับการกองอาสารักษาดินแดน) เช่น งานด้านธุรการ งานเลขานุการ งานรักษาความปลอดภัยประจำงานผู้ว่าราชการจังหวัด (คำสั่งกองร้อยอาสารักษาดินแดนจังหวัดขอนแก่นที่ 1, 2563) และสถานที่กักตัวของผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (คำสั่งกองร้อยอาสารักษาดินแดนจังหวัดขอนแก่นที่ 1, 2564) รวมไปถึงการให้บริการสาธารณะ เช่น งานจิตอาสาพระราชทานและงานรับบริจาคโลหิตร่วมกับสำนักงานเหล่ากาชาด

การตรวจสอบสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ ฯ ร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครอง เช่น ผับ บาร์ ไนท์คลับ การปราบปรามยาเสพติด การรักษาความสงบเรียบร้อยของกลุ่มผู้ชุมนุม ที่ต้องการเรียกร้องในสิทธิและเสรีภาพร่วมกับตำรวจ เช่น กลุ่มผู้ชุมนุมเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญหรือเปลี่ยนแปลงผู้นำประเทศ การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น การค้ามนุษย์ แรงงานต่างด้าว และ อื่น ๆ ทั้งนี้ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี เนื่องจากพระราชบัญญัติกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พุทธศักราช 2497 หมวด 1 มาตรา 12 (1) กำหนดคุณลักษณะและคุณสมบัติให้ผู้เข้ารับการสมัครต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในท้องที่ที่เข้าเป็นสมาชิก แต่ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ยังพบว่ามีอุปสรรคบางอย่างในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากขาดอำนาจทางด้านกฎหมาย

จากข้อมูลดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเกี่ยวกับความสำคัญของปัญหาในการปรับบทบาทการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในจังหวัดขอนแก่นได้อย่างแท้จริง โดยผลของการศึกษาจะถูกนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับบทบาทการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของสมาชิกกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาถึงการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในเพื่อให้ออกมาตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research methodology) โดยศึกษาจากเอกสารและสัมภาษณ์จากตัวแทนประชาชนในสี่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน อำเภอมือขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มประชาสังคม กลุ่มนักธุรกิจ และ กลุ่มประชาชนทั่วไป มาเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) โดยการศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบ และคำสั่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน

ในการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในเพื่อให้ออกมาตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและชัดเจน โดยจะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 8 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ยึดจุดมุ่งหมายการศึกษา เป็น

หลัก โดยกำหนดคุณสมบัติ คือเป็น ตัวแทนประชาชนจากกลุ่มภาคส่วน ผู้นำชุมชน นักธุรกิจ ภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป ที่รู้จักบทบาทหน้าที่ปัจจุบันของกองอาสารักษาดินแดน เป็นอย่างดี เคยทำงานอย่างคลุกคลีและต่อเนื่องกับกองร้อยอาสารักษาดินแดน อำเภอเมือง ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีความพร้อมในการเปิดเผยและให้ข้อมูลกับผู้วิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยประกอบด้วย 2 เครื่องมือ คือแบบ สัณเคราะห์เอกสาร (document research template) เพื่อช่วยในการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร หนังสือตำราต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้มีการรวบรวมเพื่อใช้ในการวิจัยถึงบทบาทหน้าที่ของกองอาสา รักษาดินแดนในปัจจุบัน และแบบสัมภาษณ์ (Interview Guideline) ซึ่งเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง ที่มีข้อคำถามเบื้องต้นที่ได้กำหนดทิศทางของคำถามที่จะถามไว้แล้ว

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้เริ่มต้นจากการทบทวนงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกองอาสารักษาดินแดนในประเทศไทย รวมถึงทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการก่อตัวของกองกำลังพลเรือน (civil defense force) จากนั้นศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของกองอาสารักษาดินแดน ผู้วิจัยได้ รวบรวมและศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบ และ คำสั่งต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของกองอาสารักษาดินแดน เปรียบเทียบกับที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฯ รวมถึงวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ในเบื้องต้น เพื่อ เป็นแนวทางในการพัฒนาข้อคำถามในการสัมภาษณ์

จากนั้นเพื่อให้เข้าใจความต้องการของประชาชนถึงบทบาทหน้าที่ที่ตอบสนองความ ต้องการของประชาชนของกองอาสารักษาดินแดน ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ข้อมูลจากกลุ่ม ผู้นำชุมชน นักธุรกิจ กลุ่มภาคประชาสังคม และกลุ่มประชาชนทั่วไป ในเขตกองร้อยอาสา รักษาดินแดน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เริ่มจากการกำหนดระยะเวลาในการ สัมภาษณ์ นัดหมายกับกลุ่มตัวอย่าง โดยประเด็นการสัมภาษณ์จะสอบถามถึงความต้องการของ ประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ในระหว่างสนทนาจะมีการ บันทึกประเด็นการสนทนาเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อนำไปประมวลผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ หลังจากผู้วิจัยได้ข้อมูลเชิงคุณภาพจาก ข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกครบถ้วนแล้ว จากนั้นผู้วิจัยได้นำมา วิเคราะห์ในรูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และการวิเคราะห์แก่นสาระ (thematic analysis) เพื่อศึกษาเนื้อหา จับประเด็นสำคัญและแยกแยะ และตีความหาข้อสรุป จากการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำมาเรียบเรียง โดยเขียนเรื่องราวแบบเล่าเรื่อง

ผลการวิจัย

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะแยกผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ โดยในลำดับแรก จะอธิบายผลการศึกษาถึงบทบาทของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนในปัจจุบัน และต่อยอดผลการศึกษา การปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนเพื่อให้ออกสนองต่อความต้องการของประชาชนว่าควรจะเป็นเช่นไรในภาวะปัจจุบัน

จากการศึกษาในประเด็นบทบาทของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนในปัจจุบันพบว่า นอกเหนือจากบทบาทที่สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนต้องปฏิบัติตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497 หมวด 2 มาตรา 16 แล้วนั้น ปรากฏว่าได้มีคำสั่งในระดับกองบังคับการกองอาสารักษาดินแดน (จังหวัด) ให้กองอาสารักษาดินแดนไปปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ เพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ อาทิ งานธุรการให้กับที่ทำการปกครองจังหวัด งานวิทยุสื่อสารประจำศาลากลาง งานรักษาความปลอดภัยประจำจวนผู้ว่า งานเลขานุการและงานขับรถยนต์ให้กับผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด และปลัดจังหวัด

นอกเหนือจากคำสั่งอื่น ๆ ในระดับกองร้อยอาสารักษาดินแดนที่มอบหมายให้ทำหน้าที่ประจำเพิ่มเติมตามภารกิจที่ได้กล่าวมาข้างต้น และงานคำสั่งหลักที่ต้องทำหน้าที่ร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในงานด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย เช่น การจัดระเบียบสังคมสถานบริการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การตรวจค้นหายาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายภายในสถานบริการ เรือนจำกลาง การตั้งด่านจุดตรวจจุดสกัด รวมทั้งการร่วมปฏิบัติหน้าที่กับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การค้าประเวณี การเล่นเกมพนัน และ การลักลอบเข้าเมืองของคนต่างด้าว เป็นต้นด้วยแล้ว งานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายที่อาจพบเห็นได้บ่อยครั้งคือ งานด้านรักษาความปลอดภัยสถานที่ กักตัวผู้ป่วยติดเชื้อไวรัส โควิด 2019 และสถานที่จัดงานประเพณีหรือเทศกาลต่าง ๆ หรือแม้แต่การรักษาความปลอดภัยให้กับบุคคลสำคัญของประเทศ งานด้านการบรรเทาสาธารณภัย เช่น อุทกภัย วาตภัย ภัยหนาว ภัยแล้ง งานด้านการบริการ เช่น การดูแลการจราจรในกิจกรรมต่าง ๆ และการให้ข้อมูลแก่บุคคลที่มาติดต่อราชการที่ศาลากลางจังหวัดและที่ว่าการอำเภอ การแนะนำเส้นทางหรือการเดินทางเพื่อไปสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัด งานด้านการเป็นวิทยากร ครูฝึก ครูพี่เลี้ยง ได้แก่ การให้ความรู้แก่ประชาชน เยาวชน หรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐที่เข้ารับการฝึกอบรมต่าง ๆ รวมถึงงานด้านจิตอาสา เช่น ขุดลอกท่อระบายน้ำในชุมชน ปลูกต้นไม้ ในโครงการปลูกป่าของจังหวัด ซ่อมแซมบ้านพักอาศัยให้กับผู้ที่มีรายได้น้อย ทำความสะอาดสถานที่ต่าง ๆ เช่น สถานีรถไฟ โรงเรียน วัด ถนน และทางสาธารณะ เป็นต้น ฉะนั้นจะเห็นได้ว่างานโดยส่วนใหญ่ที่ กองอาสารักษาดินแดนได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่เพิ่มเติม นั้น มีจำนวนมากกว่าบทบาทหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497 หมวด 2 มาตรา 16

ผลการศึกษาในประเด็นต่อมาคือบทบาทหน้าที่ที่ควรจะเป็นของกองอาสารักษาดินแดนเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้นั้น ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายพบว่า กลุ่มผู้นำชุมชน ได้กล่าวไว้ว่า ต้องการให้กองอาสารักษาดินแดนปฏิบัติหน้าที่โดยมีความเป็นมืออาชีพ มีความชำนาญและมีทักษะตลอดเวลาในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย การหาข่าวที่เกิดจากการกระทำความผิด ยกตัวอย่างเช่น การพกพาอาวุธปืน ไปในที่สาธารณะหรือมีและใช้อาวุธปืนโดยไม่มีใบอนุญาต การเล่นเกมพนัน และยาเสพติด รวมทั้งด้านการบริการประชาชน เช่น การแนะนำ การให้ข้อมูลสถานที่ส่วนราชการและ การเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งกองอาสารักษาดินแดนมีภาพลักษณ์ที่ดีมากอยู่แล้ว ในสายตาประชาชนจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการติดต่อกับกองอาสารักษาดินแดนปฏิบัติงานอยู่สถานที่ต่าง ๆ อย่างเป็นมิตรและเข้าถึงสอบถามได้ง่าย

ส่วนกลุ่มภาคประชาสังคมให้ข้อมูลว่า กองอาสารักษาดินแดนควรมีบทบาทและเพิ่มทักษะมากขึ้นทางด้านการให้บริการประชาชนในด้านการช่วยเหลือประชาชนเบื้องต้นจากการประสบอุบัติเหตุ เพราะในปัจจุบันพบว่าสถิติการบาดเจ็บและเสียชีวิตของคนส่วนใหญ่เกิดจากอุบัติเหตุทางถนน จึงต้องการให้กองอาสารักษาดินแดน ซึ่งมีกำลังพลจำนวนมากและมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลา เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง กับการช่วยเหลือในด้านนี้ เพื่อความสะดวก รวดเร็วในการช่วยเหลือและลดอัตราการเสียชีวิตของ ผู้ประสบอุบัติเหตุได้ ทั้งนี้ หากสามารถให้บริการปะยาง เปลี่ยนยาง ลากรถ หรืออื่น ๆ ที่สามารถช่วยเหลือ ในส่วนของรถผู้ประสบอุบัติเหตุได้ จะเป็นการดี

ด้านตัวแทนภาคธุรกิจให้ความเห็นว่า บทบาทหน้าที่ของกองอาสารักษาดินแดนควรมีบทบาทในเชิง บังคับปรามมากขึ้น ต้องการให้กองอาสารักษาดินแดนสามารถปฏิบัติหน้าที่คล้ายสารวัตรนักเรียน ตรวจสอบผู้ที่มาใช้บริการในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการหรือร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ พร้อมให้คำแนะนำ ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงในการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นในสถานที่ดังกล่าว จะเน้นการปฏิบัติงานในเชิงป้องปราม ไม่ใช้การปราบปรามเหมือนในลักษณะปฏิบัติงานร่วมกับฝ่ายปกครองและตำรวจที่ได้กระทำอยู่ ในปัจจุบัน ตัวแทนภาคธุรกิจได้ให้ประเด็นตัวอย่างในการป้องปรามกล่าวคือ ให้คำแนะนำผู้ประกอบการโดยห้าม มิให้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์และให้จำหน่ายตามเวลาที่กฎหมายกำหนด ให้ปิดสถานประกอบการตรงเวลาและห้ามพกพาอาวุธเข้าไปในสถานประกอบการ พร้อมแจ้งผู้ประกอบการว่า หากไม่ปฏิบัติตามที่ได้แจ้งไว้ จะดำเนินการตามกฎหมายทันที เปรียบเสมือนว่าเป็นการตักเตือนก่อนการดำเนินการตามกฎหมาย

ในกลุ่มตัวแทนประชาชนทั่วไปมีความต้องการให้กองอาสารักษาดินแดนมีอำนาจหน้าที่เท่าเทียมกับตำรวจในการเข้าจับกุมผู้ที่กระทำความผิดกฎหมาย เช่น การทะเลาะวิวาท การลักทรัพย์ การเล่นเกมพนันหรือการปราบปรามยาเสพติด และความผิดอื่น ๆ ที่พบเห็นได้บ่อย หาก

หวังพึ่งพาเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อมาดำเนินการดังที่กล่าวมา อาจไม่ทันเหตุการณ์ เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจก็มีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยอีกเป็นจำนวนมาก กองอาสารักษาดินแดน จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปถึงบทบาทหน้าที่ที่ควรจะเป็นเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนพบว่า ประชาชนต้องการให้การปฏิบัติงานของกองอาสารักษาดินแดนมีความชำนาญและมีทักษะ ได้รับการฝึกฝนและเรียนรู้เพื่อให้มีความรอบรู้ เชี่ยวชาญ จนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีมาตรฐาน ต้องการให้มีทักษะและเพิ่มบทบาทในการบริการประชาชน อาทิ การกู้ชีพกู้ภัยและการบริการฉุกเฉินต่าง ๆ เป็นต้น ต้องการให้มีบทบาทหน้าที่ในเชิงตรวจตรา ป้องปรามต่าง ๆ ในสถานบริการหรือร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในชุมชนมากขึ้น รวมถึงความต้องการให้สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนสามารถมีอำนาจจับกุมเฉพาะในพื้นที่เพื่อให้การรักษากฎหมายในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ควรมีอำนาจหน้าที่ในทางกฎหมายเท่าเทียมกับตำรวจในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย

อภิปรายผล

สิ่งที่ผู้วิจัยค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ คือการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของกองอาสารักษาดินแดน จากอดีตถึงปัจจุบัน กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ไม่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน แต่เป็นเพียงการสั่งการของผู้บังคับบัญชาหรือนโยบายของรัฐบาลที่ให้ปฏิบัติหน้าที่เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องปรับบทบาทการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและให้มีความสอดคล้องกับการทำงานในปัจจุบันของจังหวัดขอนแก่น ดังต่อไปนี้ (1) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ให้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของ สมาชิก อส.และพัฒนาศักยภาพอย่างสม่ำเสมอ ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการข่าว ด้านยาเสพติด และด้านการบริการประชาชน เพื่อเพิ่มความชำนาญและทักษะในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ ปรเมศร์ จันทรแสง และ ธวัช จรัสวรภัทร ที่ต้องการให้มีการพัฒนาศักยภาพของสมาชิก อส.ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการข่าว และด้านการบริการประชาชน (2) มีนโยบายหรือออกคำสั่งให้สมาชิก อส.พัฒนาและเพิ่มทักษะในด้านการกู้ชีพกู้ภัย การปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้กับผู้ประสบอุบัติเหตุ และการบริการฉุกเฉินต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ในการช่วยเหลือและลดอัตราการเสียชีวิตของผู้ประสบอุบัติเหตุ (ปรเมศร์ จันทรแสง, 2556); (ธวัช จรัสวรภัทร, 2539) (3) จังหวัดขอนแก่นมีสถานบริการและร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จำนวนมาก ผู้บังคับบัญชาในระดับจังหวัดควรออกคำสั่งด้านการจัดระเบียบสังคมให้กองอาสารักษาดินแดนปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจป้องกันปรามอยู่เป็นประจำ เพื่อช่วยให้คำแนะนำและลดความเสี่ยงในการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้น (4) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้อำนาจกองอาสารักษาดินแดนสามารถ เข้าจับกุมผู้

ที่กระทำผิดกฎหมายพร้อม ให้อำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยเท่าเทียมกับตำรวจ เพื่อช่วยให้ประชาชนเกิดความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีความใกล้เคียงกับงานวิจัยของ สำราญ ต้นเรืองศรี ที่กล่าวไว้ว่า กฎหมายในปัจจุบันไม่เหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป จึงสมควรได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน (สำราญ ต้นเรืองศรี, 2534)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการปรับบทบาทการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ด้าน (1) ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย ผู้วิจัยเสนอให้กองอาสารักษาดินแดนควรมีกิจกรรมที่ต้องออกหน่วยเพื่อให้บริการประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและการหาข่าวการกระทำความผิดในพื้นที่ การให้ข้อมูลการติดต่อส่วนราชการต่าง ๆ ในศาลากลางจังหวัด การให้ข้อมูลเส้นทางภายในจังหวัด การบรรเทาสาธารณภัย การช่วยเหลือประชาชนร่วมกับกลุ่มภาคประชาสังคม และการตรวจตราและให้คำแนะนำแก่สถานบริการหรือร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (2) ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย ผู้วิจัยเสนอให้ควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่เดิม เพื่อให้อำนาจกองอาสารักษาดินแดนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เท่าเทียมกับตำรวจในการเข้าจับกุมผู้ที่กระทำความผิดและมีอำนาจในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและการรักษาความปลอดภัยมากขึ้น

ทั้งนี้ คำสั่งของผู้บังคับบัญชาในระดับจังหวัดที่สั่งการให้สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนปฏิบัติหน้าที่ในด้านอื่น ๆ เช่น งานธุรการ งานเลขานุการ และงานขับรถยนต์ เป็นต้น ซึ่งไม่ใช่หน้าที่หลักตามพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดนฯ และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนแต่ละบุคคลอาจมีทักษะหรือความชำนาญในงานดังกล่าวแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่าหน้าที่ดังกล่าวควรเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2558). ประวัติสำนักอำนวยการกองอาสารักษาดินแดน. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2563 จาก https://multi.dopa.go.th/asa/info_organ/about1
- กรมการปกครอง. (2559). ประวัติความเป็นมาของสำนักอำนวยการกองอาสารักษาดินแดน. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2563 จาก <https://multi.dopa.go.th/icad/assets/modules/news/uploads/e75ea28605bf0fcbdc0832544483ef206578324624544a8202872228110184348.PDF>

- คำสั่งกองร้อยอาสารักษาดินแดนจังหวัดขอนแก่นที่ 1. (2563). เรื่อง แต่งตั้งสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนปฏิบัติหน้าที่เฝ้ารักษาการณ์ ประจำเดือน ธันวาคม พุทธศักราช 2563. คำสั่งที่ 68/2563. หน้า 1-2 (1 ธันวาคม 2563).
- คำสั่งกองร้อยอาสารักษาดินแดนจังหวัดขอนแก่นที่ 1. (2564). เรื่อง รักษาความสงบเรียบร้อยภายในศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 6 ขอนแก่น. คำสั่งที่ 24/2564 (1 กรกฎาคม 2564).
- ธวัช จรัสวรภัทร. (2539). บทบาทของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัจจุบันของจังหวัดพะเยา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นภดล เหล่าพญา. (2562). บทบาทหน้าที่ของสมาชิกอาสารักษาดินแดน ในการเข้าร่วมภารกิจกับเจ้าหน้าที่ ฝ่ายปกครอง ทหารและตำรวจในสถานบริการ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต โครงการหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาผู้นำภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปรเมศร์ จันทรแสง. (2556). การปฏิบัติงานตามบทบาทของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนอำเภอเบตง จังหวัดยะลา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พุทธศักราช 2497. (2497). ราชกิจจานุเบกษา หน้า 1-4 (10 กุมภาพันธ์ 2497).
- สำราญ ต้นเรืองศรี. (2534). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการอาสารักษาดินแดน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิวัฒน์ สาลีวัน. (2557). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนประจำกองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดฉะเชิงเทรา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยบูรพา.